
Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:1

Förvaltning av prästlönetillgångarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som rör förvaltning av prästlönetillgångar.

Förenklad motionsbehandling tillämpas på motion 2015:11 punkt 1 samt motion 2015:37. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att dessa motioner i berörda delar avslås.

Motion 2015:11 föreslår även att kyrkostyrelsen får i uppdrag att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk. Utskottet konstaterar att förutsättningarna för tillämpning av ett sådant skogsskötselsystem varierar kraftigt runt om i landet, varför de stiftsvisa förvaltarna bedöms vara bäst lämpade att i varje enskilt fall avgöra vilket skötselsystem som ska användas. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2015:11 i denna del.

I motion 2015:44 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag initiera ett rådslag eller en konferens för ett brett samtal kring kyrkan som förvaltare av jord och skog. I detta sammanhang välkomnar utskottet det faktum att samråd och olika former av samverkansarbete rörande prästlönetillgångarnas förvaltning idag genomförs på olika nivåer inom Svenska kyrkan. Mot bakgrund av att den verksamhet som efterlyses i motion 2015:44 redan pågår föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 3.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:44.

Motionernas förslag

Motion 2015:11 av Terence Hongslo m. fl., Svenska kyrkans förvaltning av skog

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk.

Motion 2015:37 av Aron Emilsson, Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan centralt kan ta ett samlat grepp för att säkra biologisk mångfald och hållbara skogs- och jordbruksmetoder i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog och mark.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med stiftens utreda om avkastningskrav i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog kan tillåtas minska något till förmån för långsiktigt kontinuitetsjordbruk och reservatsbildningar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med berörda myndigheter ta del av råd, riktlinjer och forskning, vilka kan implementeras för att hindra skador och förstörelse av kulturarv i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans skog och jord.

Motion 2015:44 av Lena Klevenås m. fl. Rådslag kring förvaltning av jord och skog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett rådslag eller en konferens för ett brett samtal kring kyrkan som förvaltare av jord och skog.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:37 i Ln 2015:14y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:11 punkt 1 om Svenska kyrkans förvaltning av skog i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1, se sid. 9, avseende motion 2014:12 punkt 2. Kyrkomötet har även behandlat ärendet i motion 2015:37 om Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1, se sid. 9, avseende motion 2014:82. Kyrkomötet avslog motionerna.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:11 punkt 1 och 2015:37 i sin helhet beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Samråd om förvaltningen

Kyrkostyrelsen ska enligt 46 kap. 5d § i kyrkoordningen minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltningen av prästlönetillgångar.

När kyrkostyrelsen förra hösten genomförde det årliga samrådet om förvaltningen av prästlönetillgångar tillsammans med företrädare från stiftens medverkade gästföreläsare från SMHI och Lantbruksuniversitetet om de klimatförändringar som prognostiseras för framtiden, samt om hur skogs- och jordbruket väntas påverkas av de kommande klimatförändringarna. Samrådsdagen avslutades med ett panelsamtal avseende biskopsbrevet om klimatet mellan ärkebiskopen och gästföreläsarna.

Vid 2009 års kyrkomöte behandlades motion 2009:82. Motionären föreslog i punkten 1 att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana stiftens att övergå till kontinuitetsskogsbruk.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2009:3. Utskottet förordade avslag på motionen med följande motivering.

Inom ramen för stiftens egendomsförvaltning sker löpande bevakning av bl.a. den forskning som sker inom området. Här är det viktigt att uppmärksamma att skogsmarken har olika förutsättningar beroende bl.a. på fastighetens storlek men även var i landet den är belägen. Utskottet noterar även att Skogforsk i sin utredning *Effektiviteten i Svenska kyrkans skogsförvaltning* konstaterar att kyrkan har ett högt utnyttjande av markens produktionsförmåga.

Utskottet har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftens. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk. Mot bakgrund av ovanstående yrkar utskottet avslag på motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2015:11

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11.
--

Beträffande punkten 1 i motionen, finner utskottet att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen i denna del.

Beträffande punkten 2 och frågan om ett nationellt främjande av kontinuitetsskogsbruk, konstaterar utskottet att det saknas belägg för att ett sådant skogsskötselssystem skulle vara tillämpligt i samtliga skogsområden i landet. Lokala förhållanden rörande exempelvis skogsfastighetens storlek är ofta avgörande för valet av skötselssystem. De stiftsvisa förvaltarna av prästlönetillgångarna har den bästa kunskapen om dessa lokala förhållanden och bedöms därför vara bäst lämpade att avgöra var kontinuitetsskogsbruk med fördel kan bedrivas. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att även punkten 2 i motionen avslås.

Motion 2015:37

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37.
--

Förenklad motionsbehandling

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår samtliga punkter i motionen.

Motion 2015:44**Utskottets förslag:** Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:44.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen, i enlighet med bestämmelserna i kyrkoordningen, årligen kallar till ett gemensamt samråd med stiftens i frågor som rör förvaltningen av prästlönetillgångarna. Ett stort urval av företrädare från stiftens, både förtroendevalda och tjänstemän, deltar i dessa överläggningar. Utskottet välkomnar även det faktum att det idag finns många olika samverkansformer mellan förvaltarna av prästlönetillgångarna, där stiftens själva tagit initiativ till samarbetet. Exempelvis är nästan alla stifts medlemmar i föreningen *Svenska kyrkans skogscertifiering*, som bland annat har till uppgift att upprätthålla miljöcertifiering i samband med förvaltning av prästlönetillgångarna. Mot bakgrund av att det på olika nivåer inom Svenska kyrkan redan pågår både rådslag och olika samverkansprojekt rörande prästlönetillgångarnas förvaltning, anser utskottet att motionen bör avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:11, punkt 1.

Att en liknande motion avslogs vid 2014 års kyrkomöte utgör inget skäl till att per automatik föreslå att den här motionen ska avslås i år. Det händer att prästlönetillgångar avverkar skog med hög biologisk mångfald. Nio procent avsättning av skog för fri utveckling är för lite för att på ett hållbart sätt bevara en biologisk mångfald. Frågan är alldeles för allvarlig för att överlåta på enskilda tjänstemän i stiftens att uttolka vad hållbart skogsbruk innebär. Det handlar om att bevara Guds fria natur.

Heléne Lundström

Reservation 2

EE 2015:1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:11, punkt 2.

Skogen bör ställas om till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk. Att Skogforsk konstaterar enligt betänkande EE 2009:3 att Svenska kyrkan har ett högt utnyttjande av markens produktionsförmåga låter som att Svenska kyrkan bedriver sitt skogsbruk precis som vilket annat skogsbolag som helst och att ingen särskild hänsyn tas till den biologiska mångfalden. Ett hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk kan ge samma ekonomiska avkastning men kan också bevara skogen och den biologiska mångfalden.

Heléne Lundström

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:44.

De rådslag och samverkansprojekt som pågår är långt ifrån tillräckliga om kyrkan ska leva upp till sitt miljöansvar. Läronämnden skriver i sitt yttrande att det är viktigt att ett etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Det finns en stor förväntan på Svenska kyrkan. Ett rådslag skulle vara en nystart för att se till att Kyrkan verkligen lever som hon lär.

Heléne Lundström

Särskild mening

Vi anser att motion 2015:37, punkt 3, har en akut karaktär, varvid förenklad motionsbehandling inte borde träda i kraft när forn- och kulturlämningar förstörs. Att invänta ny mandatperiod för att kunna ta upp frågan igen gör att Svenska kyrkan i realiteten inte bemöter de brott mot kulturarvet som förekommer.

Jan-Åke Isaksson och Arnold Boström

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2015:14y

Kyrkans miljöansvar

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:37 och 2015:45

Läronämnden har tidigare yttrat sig om ekologiskt ansvar, miljö och klimatfrågor (Ln 2014:12y) och anför:

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas."

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfördrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Synen på människans förvaltaransvar är avgörande för tillämpningen av 46 kap. 3 § i kyrkoordningen.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Läronämnden betonar att detta ska tolkas i ljuset av inledningstexten till elfte avdelningen:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas.

Därför är det viktigt att etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Detta gäller i allt kyrkans arbete med frågor som berör förvaltning av materiella resurser.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:2

Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönertillgångarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:74, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag om ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av vinsten från prästlönertillgångarna. Förslaget ska enligt motionen anta en sådan riktning att en större andel av vinsten delas ut till berörda församlingar och pastorat i förhållande till utjämningsystemet.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönertillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. Ett beslut i enlighet med motionen bedöms därför riskera leda till att skillnaderna i förutsättningarna att bedriva verksamhet inom Svenska kyrkans olika delar ökar. Det är även viktigt att notera att både kyrkliga och statliga regelverk redan idag ger utrymme för stiftet att besluta om en fördelning av vinsten i en sådan riktning som föreslås i motionen. Slutligen väntas kyrkostyrelsen inkomma med skrivelse till 2016 års kyrkomöte med anledning av betänkandet *2015:1 Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. I nämnda utredning görs en samlad utvärdering av nuvarande utjämningsystem, där vissa ändringar i systemet även föreslås.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Motionens förslag

Motion 2015:74 av Inga Alm, **Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönertillgångarna**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönertillgångarna så att en större andel återförs till berörda församlingar och pastorat.

Bakgrund

Bestämmelser i lagstiftningen och kyrkoordningen om andel i avkastningen från prästlönertillgångarna

Enligt lagen (1998:1952) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan 10 § andra stycket har en församling eller samfällighet, som den 31 december 1999 enligt 41 kap. 11 och 28 §§ i kyrkolagen hade rätt till andel i avkastningen av präst-

lönertillgångarna, fortfarande samma rätt om inte annat anges i tredje stycket. Därvid ska fortfarande gälla att högst hälften av avkastningen får användas till andra kyrkliga ändamål. Enligt paragrafens tredje stycke krävs tillstånd av Kammarkollegiet för att göra ändringar i fråga om rätten till andel i avkastningen av prästlönertillgångarna. Därvid ska tillämpas de grunder för ändring som anges i 1 § i permutationslagen (1972:205) samt 3 och 4 §§ i samma lag.

Av 46 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen framgår vidare, att församlingarna har andelar i avkastningen från prästlönertillgångarna efter hur stor del av tillgångarna som kommer från respektive församling.

Berörda bestämmelser i kyrkoordningen om ekonomisk utjämning

Enligt 44 kap. 16 § i kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, *stiftsbidrag*.

Enligt 44 kap. 4 § i kyrkoordningen uttas årligen en särskild utjämningsavgift. Avgiften är femtio procent av den nettovinst som uppkommer under räkenskapsåret på förvaltningen av prästlönertillgångarna. Nettovinsten på förvaltningen av prästlönfastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönfondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret, minskad med ett belopp som har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. Samtidigt som vinstmedel av förvaltningen betalas ut till församlingarna får stiftet tillgodogöra sig särskild utjämningsavgift med *högst* samma belopp.

Som framgår ovan har stiftet möjlighet att ett visst år dela ut en större andel än femtio procent av avkastningen från prästlönertillgångarna till församlingarna, utjämningsystemets (stiftets) andel av utdelningen blir då mindre än femtio procent. Prästlönertillgångar i Luleå stift har under senare år regelmässigt beslutat dela ut mer vinstmedel från tillgångarna till andelsägande församlingar i stiftet än till utjämningsystemet. Detta har samtidigt inneburit en intäktsminskning för Luleå stift, ekonomin på nationell nivå har däremot inte påverkats. Det beror på att kyrkostyrelsens modell för stiftsbidrag, som gör avräkning mot särskild utjämningsavgift, hela tiden utgår från att femtio procent av utdelningen från prästlönertillgångarna tillförs församlingarna medan den andra hälften tillförs stiftet. Övriga stift brukar göra utdelning från prästlönertillgångarna efter fördelningen femtio procent till församlingarna och femtio procent till stiftet.

Utredningar om utjämningsystemet

1995 års kyrkoutjämningsutredning konstaterade i betänkandet SOU 1995:144 *Utgörning av intäkter och kostnader inom Svenska kyrkan* att prästlönertillgångarna är ojämnt fördelade, både mellan pastoraten och mellan stiftet. Man noterade samtidigt att många av de pastorat, vilka bar den tyngsta bördan vid finansieringen av utjämningsystemet, även hade marginella eller inga andelar alls i avkastningen från prästlönertillgångarna. På motsvarande sätt fick utjämningsystemets största nettobidragstagare även betydelsefulla tillskott i ekonomin från prästlönertillgångarna. Mot denna bakgrund föreslog utredningen, vilket sedermera antogs i dåvarande kyrkolag, att den särskilda kyrkoavgiften (dåvarande benämning på utjämningsystemets andel av utdelningen från prästlönertillgångarna) skulle behållas oförändrad både till form och till nivå. Detta innebar att stiftssamfälligheterna, som vid den tidpunkten nyligen fått uppdraget att förvalta prästlönertillgångarna, skulle fortsätta

betala ut hälften av avkastningen till andelsägande pastorat och den andra hälften till kyrkofonden (utjämningsssystemet).

Den av kyrkostyrelsen tillsatta Utjämningsutredningen lämnade i maj 2015 sitt betänkande SKU 2015:1 *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsssystem* till kyrkostyrelsen. I betänkandet lägger utredningen fram förslag som syftar till att effektivisera förvaltningen av kyrkor och andra fastigheter samt att säkerställa ett långsiktigt hållbart och brett accepterat utjämningsssystem. Beträffande utjämningsssystemet föreslår utredningen vissa ändringar i församlingarnas kostnadsutjämnning, samt i stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag. Beträffande inkomstutjämnningen har utredningen däremot inte funnit skäl att föreslå några nivåändringar. Detta gäller både den del av inkomstutjämnningen som avser församlingarnas avgiftsunderlag, samt den del som tar berörda församlingars avkastning från prästlönetillgångarna i anspråk. I båda fallen föreslås inkomstutjämnningen kvarstå oförändrad på nivån femtio procent. Utredningen föreslår dock att den del av prästlönetillgångarnas avkastning som avser utjämningsssystemet i framtiden betalas in till nationell nivå istället för till stiftet. I gengäld får stiftet motsvarande intäktsoökning via stiftsbidraget.

Kyrkostyrelsen har sänt ut utredningen på remiss till enheterna inom Svenska kyrkan, där remisstiden pågår fram till 1 december 2015.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2003 års kyrkomöte behandlades motion 2003:87, där motionären föreslog i punkt 2 att hela avkastningen av prästlönetillgångarna ska återgå till stiftets församlingar enligt deras andelstal och att de ojämnheter som då kan uppstå, eftersom andelstalen är så olika, ska utjämnas inom utjämningsssystemet.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2003:1. Utskottet förordade avslag på motionens punkt 2 med följande motivering:

Förslaget skulle innebära stora kostnader för den nationella nivån... om stiftet kompenseras för det intäktsbortfall som då uppstår. Det skulle skapa ett nytt problem då detta bortfall skulle behöva ersättas med andra medel till den nationella nivån.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. I exempelvis Stockholms stift finns det församlingar som saknar andelar i avkastningen. Samtidigt är det församlingarna i Stockholms stift som i hög utsträckning bidrar till utjämningsssystemet via omfördelning av kyrkoavgiften. Ett bifall till motionärens förslag skulle således riskera leda till att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna inom Svenska kyrkan minskar. Utskottet noterar även att lagstiftning och kyrkoordning redan idag ger utrymme för stiftet, där man så finner lämpligt, att göra en större utdelning till andelsägande församlingar än till utjämningsssystemet. Förslagen i utredningen 2015:1 *Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnings-system* väntas tas upp till behandling under 2016 års kyrkomöte. Mot bakgrund av detta föreligger starka skäl för 2015 års kyrkomöte att inte besluta om några

ändringar i nuvarande utjämningsystem. Med anledning av vad som ovan anförts föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:3

Ingen parfym av hänsyn till allergiker

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:9 med förenklad motionsbehandling avseende punkterna 1–3, då utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötets behandling av motsvarande motion år 2014. Utskottet föreslår därför avslag av punkterna 1–3.

Avseende punkt 4 föreslår utskottet avslag med hänvisning till det lokala ansvaret för arbetsmiljöarbetet samt att verktyg finns för att främja arbetet kring hållbarhets- och tillgänglighetsfrågor. Utskottet föreslår därmed avslag för samtliga punkter i motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 3.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2015:9 av Terence Hongslo m.fl., Ingen parfym av hänsyn till allergiker

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att kyrkans personal och kyrkvårdar undviker att använda parfym i tjänst.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att de förtroendevalda undviker att använda parfym vid sina möten.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera församlingar och andra lokalansvariga att ersätta alla tvålar, tvättmedel och lika rengöringsmedel med motsvarande parfymfria produkter.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att undvikandet av parfym blir ett av miljökraven när det gäller miljöanpassning och miljödiplomering.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:9 punkterna 1–3 om ingen parfym av hänsyn till allergiker i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:3, se sidan 2, avseende motion 2014:13. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:9 punkterna 1–3 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Punkt 4 i årets motion avser att frågan om parfymfria miljöer ska ingå som miljökrav vid miljöanpassning och miljödiplomering.

Svenska kyrkans miljödiplomering för hållbar utveckling är ett ledningssystem för församlingens långsiktiga arbete med hållbarhetsfrågor. Materialet bygger på att en inventering av gällande rutiner och metoder görs för att sätta mål och fastställa en handlingsplan kring hållbarhetsfrågor. Detta innebär bland annat att det finns ett antal ställningstagande kring miljöaspekter som en församling eller pastorat ska förhålla sig till inför en eventuell miljödiplomering. Detta gäller till exempel delaktighet i gudstjänst, fysisk arbetsmiljö, inköp samt tvätt- och städmetoder. Därutöver kan den enhet som avser att miljödiplomera sig välja att lägga till egna frågor som uppfattas som särskilt väsentliga för den lokala enheten.

Utskottets övervägande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9.

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstaganden från 2014 avseende punkterna 1–3. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår dessa punkter.

Avseende punkt 4 konstaterar utskottet att det enligt lag åligger den lokala nivån att arbeta med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Därutöver finner utskottet att det redan i dag finns goda verktyg för församlingar och pastorat, såsom Svenska kyrkans miljödiplomering, för att arbeta med denna typ av frågor. Även stiftens har i många fall utarbetat modeller för arbetsmiljö- och tillgänglighetsfrågor som stöd till församlingar och pastorat. Med anledning av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår även punkt 4 i motion 2015:9.

Uppsala den 23 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:4

Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner kring frågan om tillgänglighet.

I motion 2015:25 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att informera om gällande lagstiftning kring tillgänglighet och diskriminering. Utskottet konstaterar att detta redan sker genom Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och föreslår därför avslag på motionen.

Motion 2015:68 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att fastställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder. Utskottet påtalar att detta är den lokala nivåns ansvar och att ett policydokument, framtaget i samverkan med Sveriges kristna råd, finns. Med anledning av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:25.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:68.

Motionernas förslag

Motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att informera om den nya lag som innebär att bristande tillgänglighet är en form av diskriminering och att det är en skyldighet för kyrkan att åtgärda brister i tillgängligheten.

Motion 2015:68 av Lars-Ivar Ericson, Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder.

Bakgrund

Lagstiftning kring arbetsmiljö- och tillgänglighetsfrågor

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera

verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns skydd mot diskriminering på grund av funktionshinder.

Denna lagstiftning har från 1 januari 2015 kompletterats (Betänkande 2013/14:AU8 *Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering m.m.*).

Även i plan- och bygglagen (2010:900) samt kulturmiljölagen (1988:950) finns regler som berör tillgänglighetsfrågor.

Kyrkomötets tidigare ställningstaganden

Kyrkomötet behandlade år 2014 två motioner som berörde tillgänglighet, 2014:13 *Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler* och 2014:19 *Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler för hundar för funktionshindrade*.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2014:3 avslag på båda motionerna med hänvisning till det lokala ansvaret både avseende det systematiska arbetsmiljöarbetet och gällande diskriminerings- och tillgänglighetslagstiftning. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Därförinnan har dessa frågor behandlats under 2004 med huvudsakligt fokus på funktionshinder kring hörsel och syn. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande Kl 2004:5 avslag på samtliga motioner med en hänvisning till den av riksdagen fastställda *Nationell handlingsplan för handikappolitiken 2000* samt till plan- och bygglagen (2010:900) som innehåller allmänna bestämmelser om byggande och som 2010 fick ett tillägg om eliminering av enkla hinder för tillgänglighet till offentliga lokaler. Lagen gäller alla lokaler där allmänheten har tillträde, såsom kyrkor och församlingshem, och gäller inte endast vid ny-, om- eller tillbyggnad. Utskottet påtalade särskilt att handlingsplanen gäller för alla delar av samhället, även kyrkor och församlingar.

I samband med 2006 års kyrkomöte ställdes under frågedebatten en fråga i kyrkomötet, 2006:2, *Kan kyrkostyrelsen stödja församlingarnas arbete för ökad tillgänglighet?* Kyrkostyrelsen angav i sitt svar att "... alla delar av kyrkan har ett ansvar för att göra kyrkan och dess verksamhet tillgänglig för alla utifrån den enskildes förutsättningar."

Gällande policydokument

Som motionären i motion 2015:68 anger finns ett gällande policydokument för tillgänglighetsfrågor, *En kyrka för alla – ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder* utgivet år 2008 av Sveriges kristna råd. Dokumentet ska ses som ett policydokument för hela kristenheten i Sverige och omfattar därmed även Svenska kyrkan.

Detta dokument uppdaterades senast 2013 och är framtaget av dess arbetsgrupp för frågor omkring funktionshinder i vilken även Svenska kyrkan är representerad.

För närvarande håller en Fastighets- och kulturarvsportal på att byggas upp på Svenska kyrkans intranät där fastighets- och kulturarvsfrågor kommer att belysas ur en mängd olika aspekter.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning – ny lagstiftning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:25.

Utskottet konstaterar att det är varje enhets ansvar att hålla sig informerad om gällande lagstiftning såsom tillgänglig- och diskrimineringslagstiftningen. Utskottet instämmer till viss del med motionären att det kan förekomma brister i informationen men detta faller under lagstiftarens ansvar.

Då tillgänglighets- och diskrimineringsfrågor är ett arbetsgivaransvar har Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, i samband med bland annat kyrkogårds-konferenser, tagit initiativ till information kring tillgänglighetsfrågor.

Utskottet ser med anledning av detta inget behov av att skapa ytterligare en instans som arbetar med dessa frågor och föreslår därför avslag på motionen.

Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:68.

Utskottet konstaterar att det finns ett gällande policydokument, *En kyrka för alla*, utgiven av Sveriges kristna råd (SKR). I framtagandet av dokumentet deltog representanter från Svenska kyrkan. Utskottet förutsätter att fortlöpande uppdateringar av detta dokument sker inom ramen för SKR.

När Fastighets- och kulturarvsportalen på Svenska kyrkans intranät utvecklas och kan lyfta in tillgänglighetsaspekter underlättas möjligheten för församlingar och pastorat att ta del av detta dokument, tillsammans med andra skrifter och dokument i detta ämne.

Utskottet ser i dagsläget inget behov av ytterligare policydokument i frågan och föreslår därför avslag på motionen.

Uppsala den 23 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:25.

I de argument som framkommer i avslaget från majoriteten i utskottet framhålls att det är varje enskild enhets skyldighet att känna till gällande lagstiftning. Informationen om lagändringen kring tillgänglighet har dock varit bristfällig och uppenbart är ett stort antal församlingar och andra enheter inom Svenska kyrkan okunniga om de nya skyldigheter som finns kring tillgänglighet. Detta drabbar människor med funktionsnedsättningar och motverkar kyrkans uppdrag att finnas för alla.

Mot denna bakgrund bör Svenska kyrkan centralt informera på det sätt som föreslås i motionen.

Birgitta Söderfeldt

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:5

Öppna eller låsta kyrkor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:84 om kartläggning och utarbetande av en nationell strategi för öppethållande av kyrkobyggnader.

Utskottet konstaterar att en årlig undersökning och rapportering kring öppethållandet av våra kyrkor görs som en del i rapporteringen till regeringen kring användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Utskottet ser positivt på att frågan kring öppethållande av kyrkor diskuteras och hålls vid liv, inte minst ur pastoralt perspektiv, men ser också stora svårigheter med en nationell strategi eftersom församlingar och pastorat har så stora skillnader i förutsättningarna. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:84 av Ola Isacsson m.fl., Låsta eller öppna kyrkor

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga om Svenska kyrkans församlingar på ett rimligt sätt håller kyrkobyggnaderna öppna för allmänheten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt redovisa resultatet av kartläggningen och att, vid behov, arbeta med en nationell strategi för att Svenska kyrkans kyrkorum ska vara öppna och tillgängliga i rimlig omfattning.

Bakgrund

Att Svenska kyrkans kyrkobyggnader ska hållas tillgängliga för allmänheten är reglerat i 40 kap. 2 § i kyrkoordningen och var en principiellt viktig fråga inför relationsändringen. I överenskommelsen från år 2000 mellan regeringen och Svenska kyrkan, *Överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värden inom Svenska kyrkan* (Ku 2000/470/Ka), regleras bland annat tillgänglighetsfrågorna.

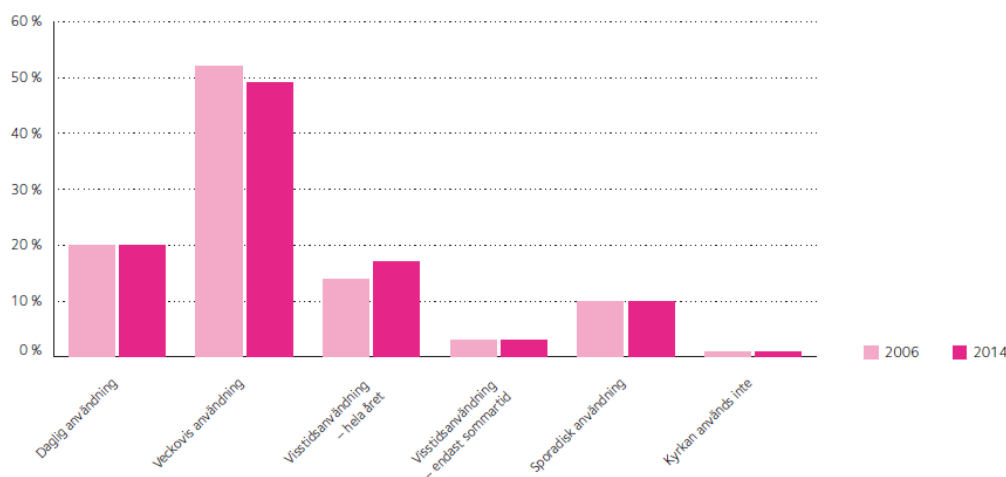
§ 3 Tillgänglighet

Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som för närvarande.

§ 5 Redovisning

Svenska kyrkan skall årligen lämna en redovisning till regeringen (Kulturdepartementet) i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Av redovisningen skall bl.a. framgå hur den kulturhistoriska ersättningen har använts och vilka resultat som har uppnåtts. Vidare skall redovisningen innehålla en redogörelse avseende kompetens i frågor som rör förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena samt tillgänglighet till de kyrkliga kulturminnena. Även överlåtelse och rivningar av kyrkobyggnader samt nybyggnad av kyrkobyggnader skall redovisas. Redovisningen skall göra det möjligt att bl.a. göra en uppföljning och utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen från såväl ekonomisk som antikvarisk synpunkt. Vidare ska den ge en överblick och möjlighet att följa upp och utvärdera hur kravet på kompetens respektive tillgänglighet enligt 2 och 3 §§ har tillgodosetts.

I enlighet med den gjorda överenskommelsen samlar nationell nivå in uppgifter och redovisar årligen en sammanställning om bl.a. tillgänglighet och användning av kyrkobyggnaderna i rapporten *Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen* till Kulturdepartementet.

*Tillgänglighet till och användning av kyrkorum***3:1 JÄMFÖRELSE AV KYRKORNAS ANVÄNDNINGSFREKVENNS 2006–2014**

(Utdrag ur *Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen 2014*, bilaga 3, sid 43.)

Inför en så kallad kontrollstation, en fördjupad granskning som enligt överenskommelsen ska ske vart femte år, publicerades 2014 en särskild rapport *Ett rum öppet för alla – Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2014*, som även innehåller specifika avsnitt kring tillgänglighet och användning

Dessa rapporter finns även publicerade på Svenska kyrkans intranät, [Regeringsrapporter – Svenska kyrkan intranät – Fastighets- och kulturarvsportal](#). Frågan berörs även i utredningen *Gemensamt ansvar – En utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem* (SKU 2015:1).

EE 2015:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84.
--

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan årligen rapporterar till regeringen kring öppethållandet av våra kyrkor. Detta sker i den årliga rapporten angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Därutöver sker en fördjupad granskning i samband med de så kallade kontrollstationerna var femte år, senast år 2014. Utskottet vill särskilt påpeka att dessa årliga rapporter sker utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv medan frågan om öppethållande av kyrkobyggnader även kan ha pastorala perspektiv. Öppethållande av kyrkor är därför en fråga med många aspekter och dimensioner.

Bland riskerna med att hålla kyrkorna öppna kan nämnas ökad risk för stöldar och vandalisering. Ekonomiska skäl gör det i många fall svårt att ha anställd personal på plats och många församlingar har begränsade resurser i form av frivilliga som kan och vill ta ansvar.

En annan risk i det långa perspektivet är statens vilja att tillhandahålla kyrkoantikvarisk ersättning i dagens omfattning om tillgängligheten till det kyrkliga kulturarvet minskar. Frågan kan då komma att lyftas utifrån att Svenska kyrkan inte uppfyller överenskommelsen med staten.

Utskottet ser dock att frågan även är väsentlig ur pastoralt perspektiv, som en del av den pastorala församlingsverksamheten. Möjligheten att tända ett ljus och uppleva kyrkorummet används av många som inte regelbundet deltar i församlingens gudstjänstliv, inte minst under semesterperioden. Kyrkorummet besöks ofta utanför gudstjänsten, en plats att återkomma till. Utskottet vill därför betona vikten av att lokalt och regionalt diskutera, inspirera och hitta goda exempel på lösningar för att undvika att tillgängligheten till våra kyrkorum minskar.

Motionärerna lyfter aspekterna ”rimligt sätt” och ”rimlig omfattning” i sin motion. Utskottet anser att detta inte torde vara möjligt att definiera då församlingarnas förutsättningar för att prioritera öppethållande i relation till stöldrisk, ekonomiska förutsättningar, efterfrågan osv. så kraftigt skiljer sig åt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

EE 2015:5

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2015:84.

Ragnhild Bertius och Anders Brunnstedt

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:6

Svenska kyrkans hållbarhetsarbete

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner kring Svenska kyrkans hållbarhetsarbete.

Motion 2015:10 lyfter frågan om att nationell nivå ska rekommendera utbildning och fortbildning kring bland annat klimatfrågor och hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar att klimatfrågor och hållbarhetsperspektiv, genom lokala initiativ, får allt större utrymme i församlingar och pastorat samt att stiftet i stor utsträckning tillhandahåller samråd, utbildning och utveckling kring miljöfrågor där även den lokala nivån inbjuds att delta. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2015:45 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att skapa ett projekt för att ta fram strukturer för hur nationell nivå kan stärka stödet till församlingar och stift med att utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet.

Utskottet har fått information om att det på nationell nivå har inrättats och tillsatts en tjänst som hållbarhetschef med uppgift att dels utveckla nationell nivå hållbarhetsarbete, dels samordna och främja stiftens insatser kring hållbarhetsperspektivet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2015:81 föreslår att påven Franciskus tredje encyklika ska introduceras som inspiration i Svenska kyrkans klimat- och miljöarbete samt att denna skrift ska delas ut till hela kyrkomötet.

För teologisk reflektion kring klimatfrågor anser utskottet att biskopsbrevet om klimat ger tillräcklig vägledning. Påvens skrift finns tillgänglig för var och en som själv vill ta del av materialet via internet. Med anledning av detta föreslår utskottet avslag på motionen.

Till betänkandet finns fem reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:45.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:10 av Terence Hongslo m.fl., Klimathotet och fortbildning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera stiftet och församlingarna att ordna studiecirkel kring "Ett biskopsbrev om klimatet" från biskopsmötet 2014.

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla en fortbildning för personal på alla nivåer som arbetare med skog-, jord-, och markfrågor gällande att bevara Guds skapelse i en långsiktigt hållbar utveckling med bevarande av biologisk mångfald.

Motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl., Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett projekt för att ta fram strukturer för hur Svenska kyrkan på nationell nivå ska kunna stärka sitt stöd till stiftet och församlingarnas arbete med att utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet, inte minst med avseende på miljödiplomering.

Motion 2015:81 av Ylva Wahlström m.fl., Påven Franciskus och ekologisk omvändelse

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att introducera påvens tredje encyklika som inspiration i vårt klimat- och miljöarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att denna skrift, *Laudato Si* (Var prisad), ska delas ut till hela kyrkomötet, helst översatt till Svenska.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:45 i Ln 2015:14y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet 2014 behandlade motionen 2014:52 *Svenska kyrkans miljöansvar* där kyrkostyrelsen förslags få uppdraget att uppmana församlingar, stift och nationell nivå att följa upp biskopsbrevet *Ett biskopsbrev om klimatet* i praktisk handling. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande 2014:9 *Svenska kyrkans miljöansvar* avslag på motionen med hänvisning till att biskopsbrev har en särställning med egen bärkraft inom Svenska kyrkan samt att utskottet förutsätter att alla organisatoriska delar av Svenska kyrkan tar till sig och omsätter det aktuella biskopsbrevet och dess uppmaningar till handling i den dagliga verksamheten. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I 2014 års betänkande redogörs även för tidigare års motioner i samma anda där samtliga avslagits av respektive kyrkomöte. En genomgående motivering har varit att ett fortbildnings- och utvecklingsarbete både avseende fastigheter och skogs- och jordbruk löpande pågår och att detaljreglering därmed inte fyller en ändamålsenlig funktion.

Biskopsbrevet om klimatet rönt stor uppmärksamhet massmedialt och mottogs positivt både inom och utanför Svenska kyrkan. Under året som gått har även påve Franciskus utkommit med en encyklika med snarlik inriktning kring skapelsen och vårt ansvar att vårda, förvalta och fördela dess resurser. Dokumentet finns publicerat på den katolska kulturtidskriften Signums webbplats www.signum.se/oversikt-over-paven-franciskus-encyklika-laudato-si/. Den publicerade versionen är sammanställd av en intern kommission inom Vatikanen och är översatt till svenska av Charlotta Smeds, Vatikanradion, Skandinaviska redaktionen.

Hållbarhetsperspektivet har de senaste åren kommit alltmer i fokus inom Svenska kyrkan. Detta görs ur många olika perspektiv såsom global klimaträttvisa, Svenska

kyrkans Miljödiplomering, fairtrade, energisparåtgärder, humanperspektivet avseende arbetsmiljö, ansvarsfulla investeringar osv. I många av dessa frågor sker arbetet tillsammans med andra partners, såsom inom den internationella verksamheten och i ekumeniska sammanhang.

I de flesta stift finns tjänster som miljöhandläggare. Dessa driver ett aktivt utvecklingsarbete kring dessa frågor dels i nätverksform, dels i samverkan med församlingar och pastorat. Stiftet ansvarar även för processen kring miljödiplomering. Förståelsen och viljan att lokalt arbeta med miljöledningssystem har över tid ökat vilket lett fram till Svenska kyrkans Miljödiplomering. Processen innefattar bland annat reflektion kring varför vi som kyrka ska arbeta med hållbarhetsfrågor och involverar både anställda och förtroendevalda. En stor mängd informations- och utbildningsmaterial finns publicerat på intranätet under Verksamhet/Hållbar utveckling.

Den nationella nivån bevakar löpande hållbarhetsperspektivet både ur verksamhets- och redovisningsperspektivet.

Utskottets överväganden

Klimathotet och fortbildning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10.

Utskottet konstaterar att det pågår ett växande utvecklingsarbete kring klimat- och hållbarhetsfrågor. Allt fler församlingar och pastorat strävar efter miljödiplomering och efterfrågar modeller för detta. Stiftet har i många fall en viktig roll att biträda med stöd i detta arbete och har i samverkan utvecklat verktyg. Även inom förvaltningen av jord, skog och mark arbetar stiftet med utveckling, utbildning och fortbildning kring miljö- och hållbarhetsfrågor där även den lokala nivån inbjuds att aktivt delta. Med anledning av detta pågående arbete föreslår utskottet att motionen avslås.

Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:45.

Utskottet påtalar särskilt att stiftet i många fall har ett mycket gott pågående hållbarhetsarbete och arbetar strategiskt kring dessa frågor. Utskottet konstaterar att nationell nivå har sett behov av att både utveckla det egna hållbarhetsarbetet och av att möta stiftens efterfrågan kring samordning av miljö- och hållbarhetsfrågor. En tjänst som hållbarhetschef på nationell nivå har därför inrättats och tillsatts. Inriktning för tjänsten är utveckling och samordning. Med anledning av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Påven Franciskus och ekologisk omvändelse

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81.

Biskopsbrevet om klimatfrågor, som utkom 2014, ger bland annat en reflektion kring vårt ansvar som kyrka för klimat- och rättvisefrågor utifrån teologiskt perspektiv. Utskottet konstaterar att även om påve Franciskus dokument mycket väl kan ge en fördjupad teologisk reflektion kring klimat- och rättvisefrågor har biskopsbrevet om klimatfrågor tillräcklig teologisk tyngd för att inspirera och väcka engagemang kring dessa frågor. Om ytterligare behov av teologisk fördjupning

kring detta ämne finns torde påve Franciskus tredje encyklika, Laudato Si, kunna fylla en funktion för ledamöter inom Svenska kyrkan. Då denna skrift finns tillgänglig i översatt form via internet ser dock utskottet inget behov av att tillhandahålla materialet till kyrkomötets ledamöter.

Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:10 punkt 1.

Kyrkomötets rekommendationer bör vara konkretare än att man förutsätter att alla omsätter biskopsbrevet *Ett biskopsbrev om klimatet* i handling. Studiecirkelar är en konkret form av spridning av biskopsbrevet.

Heléne Lundström

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:10 punkt 2.

Ett större fokus på ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald behöver läras ut i en tid då växter i åkerkanten betecknas som ogräs och djuren i naturen betraktas som hot i monokulturens trädplantager. Det behövs utbildning för att alla som arbetar med skog-, jord- och markfrågor lär sig att ta hänsyn till den biologiska mångfalden genom att få kunskap om vad som kan vara, för den biologiska mångfalden, viktiga biotoper så att dessa kan lämnas i fred och bevaras.

Så länge Svenska kyrkans skogar skövlas har arbetet med hållbar utveckling inte gett önskat resultat. Mer utbildning behövs.

Heléne Lundström

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:45.

Heléne Lundström

Reservation 4

EE 2015:6

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:81 punkt 1.

Heléne Lundström

Reservation 5

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:81 punkt 2.

Heléne Lundström

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2015:14y

Kyrkans miljöansvar

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:37 och 2015:45

Läronämnden har tidigare yttrat sig om ekologiskt ansvar, miljö och klimatfrågor (Ln 2014:12y) och anför:

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas."

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfördrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Synen på människans förvaltaransvar är avgörande för tillämpningen av 46 kap. 3 § i kyrkoordningen.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Läronämnden betonar att detta ska tolkas i ljuset av inledningstexten till elfte avdelningen:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas.

Därför är det viktigt att etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Detta gäller i allt kyrkans arbete med frågor som berör förvaltning av materiella resurser.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:7

Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:24, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Utskottet konstaterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Utskottet föreslår med anledning av ovan nämnda att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:24.

Motionens förslag

Motion 2015:24 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om kyrkoavgiften finns i 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan där det framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och vem som beslutar om avgiften. Lagen (1998:1593) om trossamfund 16 § innehåller bestämmelser om den statliga uppbördshjälpen. I lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund 4 § framgår att kyrkoavgiften beräknas på medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster. 42 kap. 1–5 §§ i kyrkoordningen innehåller regler om kyrkoavgiften.

Kyrkomötets behandling av frågan om tak och golv 2002–2011

Kyrkoavgiften har behandlats vid flertalet kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. En utförlig redogörelse om hur kyrkomötet under åren 2002–2011 har behandlat denna fråga finns i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:7 sidorna 1–4.

Kyrkomötets behandling 2014

2014 års kyrkomöte behandlade motion 2014:49 om införande av ett golv för kyrkoavgiften. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften. Utskottet konstaterade att lagstiftningen om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska, utifrån Skatteverkets regler, beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Svenska kyrkan äger därmed inte uteslutande själv frågan om att göra undantag från uppbördsreglerna kring kyrkoavgiften, som exempelvis ett införande av ett golv för avgiften skulle innebära. Utskottet ville dock understryka vikten av frågan som väcks i motionen om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället. I fall liknande det som tas upp i motionen sker det sannolikt bäst genom lokala initiativ inom pastoraten. Exempel på ett sådant initiativ skulle kunna vara att ekonomiska problem hos en enskild medlem under ett visst år, kan föranleda pastoratet att besluta om återbetalning av kyrkoavgiften till medlemmen för det året. Kyrkomötet avslog motionen i enlighet med förslaget i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2014:7.

Utredning om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem

Den av kyrkostyrelsen tillsatta Utjämningsutredningen lämnade i maj 2015 sitt betänkande *2015:1 Gemensam ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* till kyrkostyrelsen. I betänkandet lägger utredningen fram förslag som syftar till att effektivisera förvaltningen av kyrkor och andra fastigheter samt att säkerställa ett långsiktigt hållbart och brett accepterat utjämningsystem. Bland annat föreslår utredningen att det inom ramen för kostnadsutjämnningen införs ett diakonibidrag, som tillfaller de församlingar och pastorat som är belägna i områden där hushållens ekonomi är relativt svag.

Kyrkostyrelsen har sänt ut utredningen på remiss till enheterna inom Svenska kyrkan, remisstiden pågår fram till 1 december 2015.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:24.

Utskottet noterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Då kyrkoavgiften, på motsvarande sätt som en skatt, tas ut efter en procentsats i förhållande till inkomsten innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter ekonomisk bärkraft. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Exempelvis genom att församlingen beslutar om att i ett enskilt fall återbetala kyrkoavgiften till berörd medlem. Mot bakgrund av vad som här anförts föreslår utskottet avslag på motionen.

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:8

Kyrkoantikvarisk ersättning

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2015:13 som föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheten att ändra regelverket så att den kyrkoantikvariska ersättningen får disponeras i tre år istället för två år. Utskottet konstaterar att det nyligen avslutade arbetet med att förbättra fördelningsmodellen för den kyrkoantikvariska ersättningen, har resulterat i förslag till nya regler för ansökan om sådan ersättning. Utskottet menar att de nu föreslagna reglerna underlättar för pastorat och församlingar att kunna avsluta pågående projekt inom dispositionstiden. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:13.

Motionens förslag

Motion 2015:13 av Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö, Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra Svenska kyrkans regelverk så att kyrkoantikvarisk ersättning får disponeras i tre år istället för nuvarande två år.

Bakgrund

Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning

Den kyrkoantikvariska ersättningen är statens kompensation för det ansvar Svenska kyrkan tar för de kyrkliga kulturminnena genom bestämmelserna i kulturmiljölagen (1988:950). Rätten till ersättning regleras i 4 kap. 16 § i kulturmiljölagen där det framgår att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Detaljerade villkor för fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen utarbetas av Svenska kyrkan i samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Kyrkostyrelsen fastställer villkoren. Enligt gällande villkor, antagna av kyrkostyrelsen den 24 september 2012 och senast reviderade den 5 mars 2013, är målet att ersättningen ska användas så att förvaltningen sker långsiktigt hållbart med största möjliga nytta för de kulturvärden det kyrkliga kulturarvet omfattar.

Av punkten 16 i villkoren framgår att kyrkostyrelsen fördelar ersättningen genom beslut om ramtilldelning till stiftet, vilket vanligtvis sker under maj månad.

Stiftsstyrelserna beslutar sedan om fördelning av respektive stiftsram jämlikt punkten 18. Dessa beslut tas oftast tidigt under hösten. Dispositionstiden inleds 1 januari året efter att beslutet har fattats. Punkten 27 stadgar att dispositionstiden för beviljad kyrkoantikvarisk ersättning är två år. Efter ansökan från stiftet kan kyrkostyrelsen besluta om förlängning med ett år om särskilda skäl föreligger. Punkterna 11 och 12 reglerar vilka handlingar som ska ligga till grund för ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning. Dessa syftar till att de projekt som beviljas ersättning ska vara så väl förberedda att de är möjliga att initiera så snart dispositionstiden inleds. Av bedömningsgrunderna inför ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning framgår bl.a. följande. ”Stora sammansatta projekt tenderar att inte bli klara i utsatt tid. Därför är det viktigt att etappindela dessa typer av projekt på olika ramår.”

Det har under de senaste fyra åren skett en minskning av ansökningar om förlängning av dispositionstiden. Beredningen av förlängningsansökningar år 2012, som omfattade projekt avseende 2010 års ram och tidigare ramår, uppgick till 183 projekt om sammanlagt 96,5 miljoner kronor. Beredningen av ansökningar år 2015, som omfattade projekt avseende 2013 års ram och tidigare ramår, uppgick till 162 projekt om sammanlagt 62 miljoner kronor.

Förslag till ny fördelningsmodell

Svenska kyrkan presenterade i sin kontrollstationsrapport till regeringen i juni 2013 planer på en ny fördelningsmodell och en ny beredningsprocess för den kyrkoantikvariska ersättningen. Regeringen gav sitt stöd till det föreslagna utvecklingsarbetet och underströk behovet av en översyn av gällande bestämmelser. Våren 2014 inledde Svenska kyrkan sitt arbete med att förbättra fördelningsmodellen. Den nationella nivån har i samråd med stiftens antikvarier arbetat fram en ersättningsmodell, som förutom nya fördelningsprinciper också innehåller förslag på en ny process för beredning och beslut. Förslaget innebär även en förbättrad tidsplan för ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning där kyrkostyrelsens och stiftsstyrelsernas beslut tidigare lägs, vilket kommer att ge församlingarna ökade möjligheter att genomföra anbudsförfaranden och att anlita specialistkompetens innan dispositionstiden inleds.

Förslaget remitterades den 24 april 2015 till berörda myndigheter, alla stift samt till två ekonomiska enheter inom varje stift. Förslaget har dessutom lagts ut på Svenska kyrkans intranät för att andra än de utvalda remissinstanserna ska ges möjlighet att komma in med synpunkter. Remisstiden pågår t.o.m. den 15 september 2015. Förslaget kommer därefter att bearbetas inför beslut i kyrkostyrelsen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:13.

I likhet med motionärerna är utskottet medvetet om att det för närvarande kan vara svårt för pastorat och församlingar att hinna slutföra påbörjade projekt inom den tid de äger disponera den kyrkoantikvariska ersättningen. Utskottet anser dock att det nyligen avslutade arbetet med att förbättra regelverket för fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen torde underlätta för pastorat och församlingar att kunna avsluta påbörjade arbeten inom dispositionstiden. Det framtagna förslaget innehåller en förbättrad tidsplan där kyrkostyrelsens och stiftsstyrelsernas beslut tidigare lägs. Detta kommer att öka möjligheterna att genomföra anbudsförfaranden

och att anlita specialistkompetens innan dispositionstiden inleds. Även de föreslagna reglerna om en ändrad ramtilldelning bör kunna leda till längre planeringstid för pastorat och församlingar i samband med kyrkorenoveringar.

EE 2015:8

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:9

Solceller på kyrktak

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2015:17 och 2015:73.

Motion 2015:17 föreslår att kyrkostyrelsen ska verka för att solceller tillåts på lämpliga kyrkor. Med hänsyn till att det på Svenska kyrkans nationella nivå nyligen har påbörjats ett projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2015:73 föreslår i punkten 1 att kyrkostyrelsen ska initiera ett arbete för en omställning till miljöanpassade och energieffektiva energisystem i Svenska kyrkans lokaler och i punkten 2 att kyrkostyrelsen ska initiera överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter om solceller och energiteknik i känsliga miljöer. Utskottet konstaterar att det i pastorat och församlingar pågår ett arbete med klimatfrågor och energieffektiviseringar samt att ett antal byggnader under senare år har ställts om till miljöanpassade och energieffektiva energisystem. Detta sammantaget med att det pågår ett projekt om solceller i kulturmiljöer på kyrkans nationella nivå gör att utskottet föreslår att motionens punkt 1 och punkt 2 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:17.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg, Solceller på kyrktak

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att tak med inbyggda solceller tillåts på lämpliga kyrkor.

Motion 2015:73 av Inga Alm, 100 kyrkor med solceller på taken

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för en omställning av Svenska kyrkans lokaler till miljöanpassade och energieffektiva energisystem.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter kring tillstånd och anpassning av solceller och ny energiteknik i känsliga miljöer.

Bakgrund

Svenska kyrkans församlingar har under ett antal år arbetat aktivt med klimatfrågor och energieffektiviseringar i sina byggnader. Utgångspunkterna är både hållbarhet i ett teologiskt perspektiv, värnandet av det skapande för kommande generationer och att uppnå långsiktighet och effektivitet i fastighetsförvaltningen.

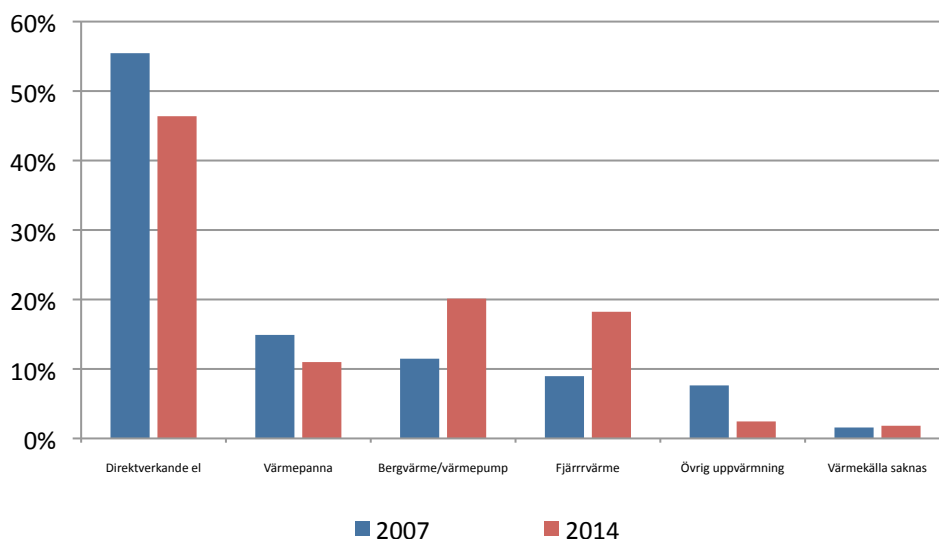
Inom projektet Etik & Energi utarbetades år 2008 en handbok för att stödja församlingarnas arbete med hållbar energianvändning (*Handbok i hållbar energianvändning för kyrkan*). Det mesta i handboken är fortfarande aktuellt och den ger konkret vägledning i hur Svenska kyrkan kan och bör ta sitt ansvar såväl nationellt, i stiftet och i församlingarnas vardagsnära arbete. Handboken innehåller avsnitt om klimatförändringarna och deras utmaningar idag och i en framtid, kyrkornas klimatarbete i världen, omställningens etiska utmaningar, tro och livshållning som skäl till vägval samt mer faktabaserade avsnitt vid val av metoder för bl.a. energieffektivisering och uppvärmning. Kyrkobyggnaderna ägnas ett särskilt avsnitt i handboken med en genomgång av relevant lagstiftning och metoder för energieffektivisering samt vad man bör tänka på vid en eventuell förändring av verksamheten.

Som en integrerad del av handboken ingår Etik & Energi Lotsen, ett verktyg för omställning. Detta är ett hjälpverktyg för att upprätta en plan för arbetet med etik-, klimat-, energi- och kulturbevarandefrågor. Av handboken framgår att Lotsen kompletterar och bör integreras med vård- och underhållsplaneringen, miljödiplomeringen och budgetarbetet. Lotsen är också en hjälp i arbetet med att leva upp till lagen om energideklarering av byggnader samt de nationella miljömålen.

I handboken finns ett avsnitt som handlar om solenergi och solceller. Där sägs att det endast är tillåtet att solcellsbelägga modernare kyrkobyggnader som inte är kulturskyddade. Ställningstagandet bygger av allt att döma på den år 2007 avgivna regeringsrättsdomen om Fläckebo kyrka. Regeringsrätten nekade i denna dom församlingen att lägga solceller på kyrkobyggnadens tak eftersom åtgärden skulle innebära en förvanskning av kyrkans karaktär och en minskning av dess kulturhistoriska värden. Av formuleringen i handboken har Fläckebodomen sannolikt tolkats som prejudicerande för alla kyrkor med tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 § kulturmiljölagen (1988:950). Det är dock tveksamt om domen ska tolkas som att det inte skulle vara möjligt att installera solceller på någon kyrka som är uppförd före utgången av år 1939. Eftersom förhållandena varierar vid olika kyrkobyggnader och i olika kulturmiljöer och då varje kyrkobyggnad är unik måste det ske en ingående prövning från fall till fall.

Intresset för solceller är idag större än tidigare. Solcellernas utformning har utvecklats, vilket gör det lättare att finna bättre lösningar, samtidigt som priset att installera solceller är lägre och effektiviteten är högre. Svenska kyrkan och Riksantikvarieämbetet anordnade i oktober 2010 seminariedagen *Ingen fara på taket*, som handlade om hållbar energiutvinning och om solceller som ett alternativ för uppvärmning av kulturhistoriskt skyddade byggnader.

Svenska kyrkan på nationell nivå har i enkäter bl.a. år 2007 och år 2014 efterfrågat vilken huvudsaklig värmekälla som används i kyrkobyggnaderna. Av de inkomna svaren kan konstateras att de förnyelsebara energislagen har ökat i användning sedan 2007, medan de mer traditionella uppvärmningsformerna såsom olja och fasta bränslen har minskat i motsvarande grad, se diagram nedan.

Värmekällor 2007 och 2014, andel i procent. I gruppen Värmepanna ingår bio-bränslen (ved, pellets, briketter), fossila bränslen (olja, kol, naturgas), el och blandade bränslen. Övrig uppvärmning kan till exempel vara kamin och kachelugn.

Utskottets överväganden

Motion 2015:17

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:17.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen, att Svenska kyrkan på olika sätt bör bidra till att värna vår miljö. Utskottet menar dock att frågan om att installera solceller på kyrktaken är en synnerligen komplex fråga som inte har någon generell lösning. Via den ansvarige chefen för Enheten för kulturarvstöd på Svenska kyrkans nationella nivå har utskottet fått information om att det inom enheten har anställts en medarbetare som nu leder ett nystartat projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer. Projektet beräknas vara avslutat under år 2016. Med hänsyn till det nu pågående projektet anser utskottet att motionärens önskemål är tillgodosedda och föreslår att motionen ska avslås.

Motion 2015:73

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73.

I likhet med motionären anser utskottet att Svenska kyrkan ska arbeta för en omställning till ett hållbart samhälle. Som utskottet har erfarit pågår det i många pastorat och församlingar ett aktivt arbete med klimatfrågor och energieffektiviseringar och ett stort antal byggnader har ställts om till miljöanpassade och energieffektiva energisystem. I detta arbete har pastoraten och församlingarna stor hjälp av den handbok som Svenska kyrkans nationella nivå utarbetade inom projektet Etik & Energi. Som framgår av bakgrundstexten innehåller denna handbok olika hjälpmedel som används i samband med energiomställning och vid val av olika metoder för energieffektivisering och uppvärmning. Handboken uppdateras och omarbetas kontinuerligt.

På Svenska kyrkans nationella nivå har, som tidigare nämnts, en medarbetare anställts som nu leder ett projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer. Inom

projektet sker ett nära samarbete med antikvariska myndigheter på både central och regional nivå. Projektet beräknas vara avslutat under 2016.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionens punkt 1 ska avslås då arbetet med att miljöanpassa och energieffektivisera Svenska kyrkans lokaler redan pågår och att punkt 2 ska avslås då det inom pågående projekt om solceller sker överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.